

İSMAYIL HACIBƏYOVUN ÜZEYİR HACIBƏYLİNİN “CƏNGİ” MÖVZUSUNA RAPSODİYASINDA AŞIQ YARADICILIĞININ TƏZAHÜRLƏRİ

04 76856

Sevinc QULİYEVA

Məqala İsmayıllı Hacıbəyovun Üzeyir Hacıbəylinin "Cəngi" pyesi mövzusunda bestələdiyi Rapsodiyanın aşiq yaradıcılığının əslub xüsusiyyətləri baxımından araşdırılmasına həsi olunmuşdur. Aşiq müsiqinin janr nümunəsi kimi "Cəngi" qəhrəmanı xarakteri olub, melodik və harmonik diliñde özünaməxsus xüsusiyyətlər formalılmışdır ki, bu əlamətlər bestəkar yaradıcılığında da təzahür edir. "Cəngi" fortepiano ilə orkestr üçün yazılmış virtuoza xarakterli müsiqi əsəridir. Bu əsərdə müəllifin yaradıcılığı üçün seçiyəvi olan neoklassik axtarışları öz ifadəsini tapmışdır.

Açar sözlər: aşiq, bestəkar, fortepiano, neoklassizm, virtuoziq.

Azərbaycan bestəkarlarının fortepiano yaradıcılığında aşiq sənəti ilə bağlı müxtəlif programlı konser pyeslerinə rast gelinir. Proqramlı adlı bilavasita aşiq yaradıcılığı ilə bağlı olan əsərləri iki yere bölmək olar: birincisi, "Aşıqşığı" adı ilə bağlı əsərlərdir ki, bunlar aşiq sənətinin ümumi xüsusiyyətlərinin təcəssümü ilə bağlıdır; ikinci isə adlan aşiq yaradıcılığının janrları ilə bağlı əsərlərdir ki, bunlar daha konkret adlar daşıyrıv və janr xüsusiyyətlərinin təcəssümü tədribdir. Buz bə qəbulundan əsərlərden biri - İsmayıllı Hacıbəyovun Üzeyir Hacıbəylinin "Cəngi" pyesinin mövzusunu bestələdiyi Rapsodiyasıdır.

Məlum olduğu kimi, "Cəngi" - qəhrəmanlıq, cəngavərlik, mübariz ruhu kütłəvi Azərbaycan milli oyun - rəqsidir. Cəngidə qılınca və qurulan oynatmaq, at çəpməq, nizo atmaq, kökü və s. kimi hərəkətlərə ekin si tapır. Məraqlıdır ki, Azərbaycan xalq müsiqisində "Cəngi" adlanan instrumental havalar vardır; bu havalar, əsəsan zurnaçılar destəsi və ya müxtəlif terkibli xalq çalğı alətləri ansamblın ifa edir. Təsədiyi deyil ki, Əfrasiyab Bədəlbəyli özünün "İzlahı monografik müsiqi lügəti"ndə aşağıdakılardan yazmışdır: "Cəngi" - qəhrəmanlıq və cəngavərlik rühu ifadə edən günah və san müsiqi əsəridir. Cəngi pahlovyanlarında da, cıdır düzündə da çalınır. Bir qayda olaraq zurnaçılar destəsi tərəfindən ifa olunur" [1, s. 79]. "Cəngi" adlı instrumental rəqs mədalyonadan bir sır manbələrdə rast gelinir.

Bunun yanaşı, aşiq yaradıcılığında da "Cəngi Koroglu" və ya "Cəngi Cəngisi" adlanan havalar vardır ki, bu da qəhrəmanlıq mövzusuna has olunur. Əminə Eldarovannı "Azərbaycan aşışlarının müsəlli-poetik terminoloji lügəti"ndə [2, s. 615-631] "Cəngi" sözü ilə bağlı bir neçə şəhərlərdir. Məsələn, "Aşiq havalannın əsasını taşkil edən poetlik formalar" sırasında "Cəngi" göstərilir. "Şəxsi" adları ilə bağlı olan havalar. Azərbaycanın əfsanəvi qəhrəmanlarının adı ilə bağlı havalar" bölümündə "Cəngi Koroglu", "Korogu Cəngisi" kimi hava adları verilmişdir. "Qəhrəmanlı havalar" sırasında "Cəngi" havasının adı öz ekinsi tapmışdır.

T. Memmedovun "Koroglu aşiq yaradıcılığı" darslığının "Koroglu aşiq havalannıñ not yəzilisi" bölməsində [2, s. 242-279] çap olunmuş Qara Qarayev,

Cəvdat Hacıyev və digər bestəkarların not əlyazmaları arasında "Korogluñun cang havası" ("Korogluñun cəngisi") adlı beş müxtəlif instrumental nümunəyə rast gelinir. Həmin əlyazmalar 1930-cu illərdə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının tərəfindən qeylləyədilmişdir. Həmin əlyazmaların meydənında XX əsrin 70-ci illərinə əvvəllerinə təsadüf edir. Demek olar ki, bestəkar özünü artıq ilk əsərlərde ifadə etmiş və müxtəlif müsiqui janr və formalarda qüvvəsinə sırayaraq, özüñə maraq yaratmağa müvafiq olmuşdur. Bu əsərdə müəllifin yaradıcılığının müxtəlif sahələrində üzə çıxan neoklassik axtarışları öz ifadəsini tapmışdır.

"Cəngi" rapsodiyasında İsmayıllı Hacıbəyov hemişəşəş klassikaya, klassikismin sabit norma və enənlərinə sadıqlılığını nümayiş etdirmişdir. Burada ikı əsas cəhət öznüñü göstərir. Birincisi - İsmayıllı Hacıbəyov özünün böyük və dahi selefisi Üzeyir Hacıbəyovun "Cəngi" mövzusuna müracət etmişdir. İkinci cəhət - həmin müsiqi materialının neoklassik şəhərinin yaratılmasıdır.

Maraqlıdır ki, Ü.Hacıbəyli hem XX əsrin əvvəlində müsiqidi bəs veren bütün təzahürləri, hem də XIX əsr romantizmənən qarşı bigəncə qalmışdır. Üzeyir bəzəmi təondardı ki, yeni Azərbaycan bestəkar müsiqisinin qurulması üçün on, klassizmin seçimcisidır.

Əlavə edək ki, bütün XX əsr boyu Azərbaycan müsiqisi

mentiqi üyğun olaraq klassik ənənlərə sadıq qalmış

və bestəkar yaradıcılığında Avropa müsiqisinin apancı janr və formallarının tətbiqi öz ifadəsini tapmışdır.

Respublikanın xalq artisti, professor Əliyevə Hacıbəyov qeyd edir ki, Üzeyir Hacıbəyli tərəfindən yaradılan "Cəngi"nin variantını hazırlayarkən, İsmayıllı Hacıbəyov özünün fortepiano və orkestr üçün Rapsodiyasını işlədiyi zaman "bestəkar həlli mührüküsün" ona məsələlərinə homşı özü üçün eyni optimallı hallini tapır. Burada hamiya malum yollarndan, birbaşa təqidində imtiyad edərək, özü üçün yaradıcılıq məqsədi müyyənəşdir, tarixi məsisiyin anlaşımaqla, Azərbaycanda milli neoklassizmin başlangıcı qoyur" [3, s. 165].

Milli müsiqiye klassik baxış dedikdə - müəllifin öz klassikizmə münasibəti nezərdə tutulur. Bu məqamda İsmayıllı Hacıbəyovun ifadəsinə yada salmaq yerinə düşər: "Azərbaycan müsiqisi öz inkişafında artıq öz klassikasına bu günün mövqelərinən müracət etmək səviyyəsine çatmışdır" [3, s. 165]. Bu, XX əsrin 70-ci illərində zamanın tələbi idi. Bu tələbatdan əralı gələrək İsmayıllı Hacıbəyov fortepiano və orkestr üçün "Cəngi" rapsodiyasını yaradmışdır.

Üzeyir Hacıbəylinin bədii tapıntılarının zəminində İsmayıllı Hacıbəyov tərəfindən tematik inkişaf prinsipləri, səslənmənin orkestr gücünə eftəkli işlənilib hazırlanmış, cürcübər instrumental tembir və çalarlar istifadə olunmuş və lexniki nailiyətlər (trémolo, akord

fortepiano və simfonik orkestr üçün "Cəngi" mövzusuna Rapsodiya) dahi Üzeyir Hacıbəylinin 90 illiyi münasibəti ile yazılmışdır. Əsərdə Azərbaycan müsiqisinin klassiki Üzeyir Hacıbəylinin mövzusundan istifadə olunması bir sıra məsələlərə aydınlaşdır. İsmayıllı Hacıbəyov tərəfindən "Cəngi"nin müsiqisinin müräciət olunması bu olmaz əsərin müasir bestəkarlıq texnikası ilə bir dəha abdolşadır.

"Cəngi" mövzusuna Rapsodiya dahi Üzeyir Hacıbəylinin 90 illiyi münasibəti ile yazılmışdır. Əsərdə Azərbaycan müsiqisinin klassiki Üzeyir Hacıbəylinin mövzusundan istifadə olunması bir sıra məsələlərə aydınlaşdır. İsmayıllı Hacıbəyov tərəfindən "Cəngi"nin müsiqisinin müräciət olunması bu olmaz əsərin müasir bestəkarlıq texnikası ilə bir dəha abdolşadır.

"Cəngi" mövzusuna rapsodiya İsmayıllı Hacıbəyov ilə əsərləri sırasındadır. Əsər 1975-ci ilde yazılmışdır. Ümumiyyəti, onun ilk əsəriniň meydənında qırmızı XX əsrin 70-ci illərinə əvvəllerinə təsadüf edir. Demek olar ki, bestəkar özünü artıq ilk əsərlərde ifadə etmiş və müxtəlif müsiqui janr və formalarda qüvvəsinə sırayaraq, özüñə maraq yaratmağa müvafiq olmuşdur. Bu əsərdə müəllifin yaradıcılığının müxtəlif sahələrində üzə çıxan neoklassik axtarışları öz ifadəsini tapmışdır.

"Cəngi" rapsodiyasında İsmayıllı Hacıbəyov hemişəşəş klassikaya, klassikismin sabit norma və enənlərinə sadıqlılığını nümayiş etdirmişdir. Burada ikı əsas cəhət öznüñü göstərir. Birincisi - İsmayıllı Hacıbəyov özünün böyük və dahi selefisi Üzeyir Hacıbəyovun "Cəngi" mövzusuna müracət etmişdir. İkinci cəhət - həmin müsiqi materialının neoklassik şəhərinin yaratılmasıdır.

Maraqlıdır ki, Ü.Hacıbəyli hem XX əsrin əvvəlində müsiqidi bəs veren bütün təzahürləri, hem də XIX əsr romantizmənən qarşı bigəncə qalmışdır. Üzeyir bəzəmi təondardı ki, yeni Azərbaycan bestəkar müsiqisinin qurulması üçün on, klassizmin seçimcisidır.

Əlavə edək ki, bütün XX əsr boyu Azərbaycan müsiqisi

mentiqi üyğun olaraq klassik ənənlərə sadıq qalmış

və bestəkar yaradıcılığında Avropa müsiqisinin apancı janr və formallarının tətbiqi öz ifadəsini tapmışdır.

Respublikanın xalq artisti, professor Əliyevə Hacıbəyov qeyd edir ki, Üzeyir Hacıbəyli tərəfindən yaradılan "Cəngi"nin variantını hazırlayarkən, İsmayıllı Hacıbəyov özünün fortepiano və orkestr üçün Rapsodiyasını işlədidi zaman "bestəkar həlli mührüküsün" ona məsələlərinə homşı özü üçün eyni optimallı hallini tapır. Burada hamiya malum yollarndan, birbaşa təqidində imtiyad edərək, özü üçün yaradıcılıq məqsədi müyyənəşdir, tarixi məsisiyin anlaşımaqla, Azərbaycanda milli neoklassizmin başlangıcı qoyur" [3, s. 165].

Milli müsiqiye klassik baxış dedikdə - müəllifin öz klassikizmə münasibəti nezərdə tutulur. Bu məqamda İsmayıllı Hacıbəyovun ifadəsinə yada salmaq yerinə düşər: "Azərbaycan müsiqisi öz inkişafında artıq öz klassikasına bu günün mövqelərinən müracət etmək səviyyəsine çatmışdır" [3, s. 165]. Bu, XX əsrin 70-ci illərində zamanın tələbi idi. Bu tələbatdan əralı gələrək İsmayıllı Hacıbəyov fortepiano və orkestr üçün "Cəngi" rapsodiyasını yaradmışdır.

trelləri, oktava passajları, tersiya və sekstalar əsasında ikili notlar) eldə edilmişdir.

Əsərdə dinamiklərin bir çox üsullarından, daşıq desək, orqan punktlarının istifadəsi ilə melodik və harmonik şəkildeyişmələr, ritmik, temp, struktur və fakturyalarının istifadə olunmuşdur ki, bu da səsin artıbəşərməsinə, kulminasiyani emələ getirir, bəzək vəcib formayadıcı rol oynayır.

"Cəngi" əsərində milli cılgınlıqın təzahür formaları ve meqəm xüsusiyyətləri deqiqət celidir. İsmayıllı Hacıbəyov rapsodiyyadı milli qaynaqlarından bəhərlənərək onları maraqlı şekilde öz yaradıcılığının keşfindən keşfir. Milli müsiqimizin esasını təşkil edən məqamlar, müqamları improvisasiyalı inkisaf principləri, seciyəvi ritmik quruluşlarından istifadə edib. Ona görə "Cəngi" da milli mənsubiyyət aydın şəkildə özüñü göstərir.

Əsərin əsaslı prosesində müəyyən olundu ki, xarakter elibələ mənzülər (Giriş - Energico, 4/8; 1 mövzu - "g" mayalı "Çaharğah"; II mövzu - "a" mayalı "Şur") çox müxtəlidir.

Mövzular arasında keşidler ustalıqla yerinə yetirilmişdir. İlk mövzuya qayıdış (repriza) keşidi məkməddir. Bir tərəfdən bestəkar mənsubiyyət təfəkkür tarzından əralı gələn müsiqui dili, digər tərəfdən isə mövzular arasında yaranan meqəm modulyasiyaların körpü rolu oynayır. Bununla belə İsmayıllı Hacıbəyov "Çaharğah" məqamının özüñü toxunmur, onun mayasını dayışır. Eyni zamanda, başlangıç şəkimi demək olar ki, saxlayır.

Milli meqəm məsəlesi burada əsas formayadıcı xüsusiyyətə malikdir. Bu da özünü onda göstərir ki, rapsodiyyadı bər meqamdan digərincə bildirən təbəkrin bəzər-birinci evaz etməsi ilə üst-üstə düşür. Beləlikdə də, meqəm dəyişənliyi əhem əsərin forması, hem də emosional əhəmiyyəti ilə müşayiət olunur.

Ənənəvi müsiqinin janr nümunəsi kimi "Cəngi"nin melodik və harmonik diliñde özüñəməxsus xüsusiyyətlərə malikdir. Bu da özünü onda göstərir ki, rapsodiyyadı bər meqamdan digərincə bildirən təbəkrin bəzər-birinci evaz etməsi ilə üst-üstə düşür. Beləlikdə də, meqəm dəyişənliyi əhem əsərin forması, hem də emosional əhəmiyyəti ilə müşayiət olunur.

Üzeyir Hacıbəyovun "Cəngi" mövzusuna Rapsodiya dahi Üzeyir Hacıbəylinin 90 illiyi münasibəti ile yazılmışdır. Əsərdə Azərbaycan müsiqisinin klassiki Üzeyir Hacıbəylinin mövzusundan istifadə olunması bir sıra məsələlərə aydınlaşdır. İsmayıllı Hacıbəyov tərəfindən "Cəngi"nin müsiqisinin müräciət olunması bu olmaz əsərin müasir bestəkarlıq texnikası ilə bir dəha abdolşadır.

Bütün bunlar eserde hem cengaver, hem hazır, hem de rəqsvari karakterli mövzuların solo-tutti hissələrdə bir-biri ilə məraqı tərzi ilə orijinal tərzdə ardıcılıqlaşdırır. Dinamik inkişafda, tembər rəngarəngliyindən göstərir. Onlar çox məraqı şəkildə bir-biri ilə növbələşir. Müsiqi obrazlarının xüsusiyyətlərindən irəli gələrkən orkestr fakturası da kontrastlı şəkildə inkişaf edir. Əsərin obrazları ələmi ehvalına görə zəngin texayüklü malik olun mülliñin yaradığı geniñ obraz səfərası ilə ehtən olunur.

Əsərin təhlili zamanı meydana çıxan daha bir məraqı cəhəti qeyd etmək istəkdir. İsmayıllı Hacıbəyov əsərdə orkestrin altıqalı qrupunun özünəməxsus şəkildə təfsirini verərək, onları müxtəlif kombinasiyalarda təqdim edir, maraqlı tembər çalarları yaradır. Orkestrin ifadə vasitələri müsiqi obrazlarının tabiatını ilə bəlavasita bağışlı və onların daha parlaq səslənməsinə xidmət göstərir.

Solo fortepiano ilə barəber hūquq malik olan orkestr - tamın vacib tərkib hissələrindən biri olub, onun fərdi simsiması her zamanına xidmət edir. O, əsərin bütün digər komponenfləri - obraz, faktura, forma və s. ilə six aləqadara çıxış edir.

Bir-biri ilə təzadiqli təşkil edən bölmələrin ardıcılıqlaşması her bir bölmənin özünən obraz aləminin dəha qəbələ nezərə carpışmasında səbəb olur. Natiçədə fantaziya janrnna xas obraz dayışkarlılı burada aydın özünü göstərir.

Həmçinin onu da vurğulamaq yerine düber ki, XX əsr Azərbaycan instrumental konsert ifaçılarından İsmayıllı Hacıbəyovun "Cangi" əsəri bestəkannı milli müsiqinin dəha dorùn və İslənməmiş qallarına müraciət etməsi ilə müşahidə olunur. Bestəkannı sözü gedən asarı aydın milli xüsusiyyətlərinə daşıyıcı olub, bestəkannı konsert insirdə özünəməxsus yərə tutur.

Ismayıllı Hacıbəyov sifir milli dündüncə nümayis etdirir. Azərbaycan bestəkarı yaradılığında yaddaqalan və əvəzolunmaz nümunəne yaratmış, XX əsr dünayığorşu prizmasından milliliyin instrumental konsert janrnında dəha dərin təzahür formalarının mövcud olmasını və orijinal, tekrarolunmaz fərdi göstərtmə tarzını, onun bir bestəkar kimi öz yanışmasını isbatlaşdırır.

Əsərin konsert çizgilerindən söz açarkan solo fortepiano ilə simfonik orkestr arasında yanşmadan bəhs etmək olar. Bu manadı "Cangi" solo aləti ilə orkestr üçün yazılımın virtuoz xarakteri müsiqi əsəridir. Konsert üçün xas olənilər ilə orkestrin yanı, qarşılaşdırılması, solo partiyının parlaqlığı, virtuozluluğu "Cangi" rapsodiyası üçün səciyyəvidir.

Rapsodiyadan fortepiano ifasına sağ və sol əldə eyni vaxtda parallel oktavlı harəkat, xromatizm xasdır. Əsərin daxili hissələri arasındaki keşidlər zamanı bir mövzunun digarına keçidi ilə müsiqi inkişafı daha da geniş vüslər alır.

Tədqiqatçı-alim, professor Tərlan Seyidovun qeyd etdiyi kimi, konsert janrnna aid olan əsərlərdə Azərbaycan professional müsiqisi üçün aktual məsələlərdən biri da "improvizasiyalı idiyəs"dir. O qeyd edir ki, "Konsert janrnna aid olan əsərlərdə bu

məsələ özünü müxtəlif cür bürüze verir. Janr üçün səciyyəvi olan xüsusiyyətlərdən biri olan virtuoz dolğunluğun ümumi seviyyəsinin yüksəkləyi fikrin səmimi ifadəsinə nəzərə çarpdır" [4, s.262].

Tədqiqatçı-alim öz fikrini esaslaşdırmaq üçün İsmayıllı Hacıbəyovun "Uzeyir Hacıbəyovun Cangi" mövzusuna Rapsodiya'sını qeyd edir və bu əsərin Azərbaycan müsiqisində "simfonik transkripsiyası ilə nümunəsi"నə çəvirləsinə vürgüləyir.

O, eyni zamanda qeyd edik ki, Uzeyir Hacıbəyovun xalq çalğı alətləri üçün "Cangi" əsəri İsmayıllı Hacıbəyovun eyniadlı simfonik transkripsiyalarının esasını taşkıf etmişdir. "İli simfonik transkripsiya nümunəsi olan əser, fortepiano solosu və orkestr üçün fantaziya rühlu olub, Azərbaycan klassiksinin məşhur müsiqi mövzusuna yenilikçi stimuli bexş etmişdir" [4, s.281].

Forma baxımdan İsmayıllı Hacıbəyovun Rapsodiya'sı özündə fantaziya və birləşmiş konsert çizgilerini etliba edir. Qeyd edək ki, bu əsərin janr Cahətində bedii həlli de oludurğunu uğurludur. Məlum olduğu kimi, rapsodiya çox zaman xalq mahnı və rəqs melodyaları əsasında bestəlanan sarbast formalı instrumental əsərdir. Odur ki, İsmayıllı Hacıbəyov hem bu ananəyə sadıq qalmışdır, hamə də "Cangi" rapsodiyasını bir-biri ilə təzad təşkil edən epizodlarda ardıcılıqlı üzərində qurmuşdur.

Fantaziya işarə - əsərin sərbəst formalı instrumental müsiqi pəsiyi olmasıdır. Çünkü burada biz solo fortepiano partiyasında sərbəst improvisasiya xüsusiyyətlərinin müümən şəhəmtiyət kəsb etməsindən söz açıq bilar. Forma, qurulus baxımdan "Cangi" simfonik fantaziya yaxın əsərdir, eyni zamanda əzəməlli xalq nümunəsinin mövzusu əsasında virtuoz pyesi kimi da qeyd olunur.

Təsadüfi dəyiş ki, Rapsodiya zəmanəmizin görkəmləri pianoçusu Farhad Badəlbəyli həsr olunmuşdur. Əsərin ilk təsviriçi da məhz bu ifaçı olmuşdur. Qeyd edək ki, Farhad Badəlbəyli İsmayıllı Hacıbəyov ilə bir dövrdə Bülbü'l adına Orta İxtiyaçlı Müsiqi Məktəbinde təhsil almışdır. Onların üşaqılı illeri, yaradılıqlı möhüti yəni bir dörvü shəhət edir. Uşaqılıq dövründən dosluq edən bu ikı görkəmli müsiqicinin yaradılıqlı emməkdəşliyi gözəl bəhərlər vermİŞdir. Məhz Farhad Badəlbəylinin xahişi ilə İsmayıllı Hacıbəyov İsmayıllı "Cangi" mövzusunun əsasında fortepiano və orkestr üçün Fantaziya bestələmədir. Əsərin kadənsiyası onun ilk ifaçısı olan Farhad Badəlbəyli galəminin möhsuludur.

Farhad Badəlbəyli öz xatirələrində bu əsəri yada salaraq, onu parlaq, superməsiər dila malik, bol fantaziyalı, sarkazmılı, vulkanik temperamenti əsər kimi səciyyələndirmişdir [5, s.45]. Pianoçu xatırlayı ki, Maestro Niyazinin evində bu əsərin ilk dinləyişi zamanı o, çox gərgin görkəm almışdı. Müyyənen sebəblərdən irəli gələrək əsəri ifa etməyən Niyazi dəyiş, Ramiz Məlikəslanov diriñlər etmişdir.

Fantaziyanın ikinci ifası Moskvada - Dövlət Simfonik Orkestrinin baş dirijoru Vladimir Fedoseyevin idarəsi altında baş tutur və böyük uğur qazanır. Əsər mərkəzi televiziya və radio tərafından lento alınır.

olması, onun neoklassik təcrübəsi orijinal bədi üslubunun formallaşmasına gətirib çıxarı.

İsmayıllı Hacıbəyovun fortepiano və simfonik orkestr üçün "Cangi" rapsodiyası XX əsr Azərbaycan instrumental müsiqisində fortepiano ilə orkestr üçün yazılmış bir sira əsərlərlə, o cümlədən Vəsif Adıgozəlovun fortepiano konsertləri, dörd royal üçün "Poema apofeozi", İbrahim Məmmədovun "Poematakkata", eləcə də aradı mövzuların əsasında Fikret Əmirov və Elmira Nezirovanın Konserti ilə bir cərgədə durur və nazardan keçirilən dövrde bu janrda yazılmış əsərlər içərisində mövzuz, obrazlı-emosional quruluşu və müsiqi dil etibarla daha zəngin və nümunə kimi müraciəkəb və ziddiyətli müsiqi prosesləri ilə, eyni zamanda bir sıra yeni üslub və cərayanları ilə məraqdaların doğun vələnənən əsasında fortepiano ilə orkestr arasında özünəməxsus "deyim" vəsaitisi ilə hayata keçir.

ŞƏHİBİYYƏT

1. Bədəlbəyli Ə.B. İzahli monoqrafiq müsiqi lügəti. Bakı, 2017, 445 s.

2. Məmmədov T.A. Azərbaycan aşiq yaradılığı. Dərslik. B.: "Apostol". 2011. 648 s.

3. İsmayıllı Hacıbəyov. Məqalələr, əsərlər, xatirələr. Bakı, "Oka Ofset", 2007. 176 s.

4. Seyidov T. XX əsrin Azərbaycan fortepiano mədəniyyəti: pedaqoqika, ifaçılıq və bəstəkarlıq yaradılılığı. Bakı, Təhsil, 2016. 336 s.

5. Bədəlbəyli F. Fantaziya na temu "Dzhangi" / İsmayıllı Hacıbəyov. Maqalələr, əsərlər, xatirələr. Bakı, "Oka Ofset", 2007. s. 45.

6. Hacıbəyova Ü.V. Sənət fədaiları... Hacıbəyovlun müsiqi dünyası. Bakı, 2006. 112 s.

Рапсодия на тему «Джанги» Ислама Гаджибекова в контексте изучения стилевых черт ашугского творчества.

Статья посвящена изучению музыкально-стилистических особенностей Рапсодии Ислама Гаджибекова написанной на тему пьесы «Джанги» Узеира Гаджибекова. «Джанги» – один из жанров ашугской инструментальной музыки героического характера, в нем формировалась характерные черты, которые ярко проявлялись в композиторском творчестве. Рапсодия «Джанги» для фортепиано с оркестром Ислама Гаджибекова выразительная концертная пьеса, в неоклассическом стиле, характерном для творчества композитора.

Ключевые слова: ашуг, композитор, фортепиано, неоклассицизм, выразительность.

Rhapsody on the theme of "Dzhangi" by Ismail Hajibeyov in the context of studying the style features of ashug creativity.

The article is devoted to the study of the musical and stylistic features of Rhapsody Ismail Hajibeyov written on the theme of the play "Dzhangi" by Uzeyir Hajibeyli. "Dzhangi" is one of the genres of ashug instrumental music of a heroic nature, it formed the characteristic features that are clearly manifested in the composer's work. Rhapsody "Dzhangi" for piano and orchestra by Ismail Hajibeyov is a masterly concert piece, in the neoclassical style characteristic of the composer's work.

Keywords: ashug, composer, piano, neoclassicism, virtuosity.